

BULETINUL GRĂDINII BOTANICE ȘI AL MUZEULUI BOTANIC

DELA UNIVERSITATEA DIN CLUJ

B U L L E T I N

DU JARDIN ET DU MUSÉE BOTANIQUES

DE L'UNIVERSITÉ DE CLUJ, ROUMANIE

VOL. XIII.

1933.

APPENDIX I.

VARIETĂȚILE DE MERE CULTIVATE ÎN GRĂDINA BOTANICĂ DIN CLUJ

CU 18 FIGURI ÎN TEXT ȘI O PLANȘĂ.

DE

AL. BORZA ȘI C. GÜRTLER.

I.

**Câteva cuvinte despre Secția de pomicultură a Grădinii botanice
și despre rostul expozițiilor de fructe precum și al acestei publicații.**

Noua Grădină botanică din Cluj, organizată dela 1920 încoace, ocupă un teren foarte accidentat în regiunea de Sud a Clujului, pe colinele numite Hajongart, la alt. de 382—415 m. dela suprafața mării. Pe cum arată și numele acestei prime terase deluroase ce se continuă în colinele și lanțurile deluroase ale Feleacului, ea face parte din domeniul pădurilor foioase, cu mult alun (Has l-garten = Házsongard la maghiari și Hajongart-ul românilor). Se pare că din vechime încă s'au defrișat pădurile și s'au plantat aci pomi fructiferi. Solul vechiu de pădure și clima locului, apoi expoziția mai ales nordvestică a acestor coline sunt extrem de favorabile culturii pomilor, mai ales a perilor, merilor, prunilor. Pomii bătrâni de 50—100 ani sunt mărturie de grija ce purtau vechii cetățeni și boieri ai Clujului livezilor de meri, în special, reprezentând vechile varietăți indigene. Pomii sădiți prin anii 1870—1900 prezintă o bogată colecție de tot ce se cultiva în vechea monarhie austro-ungară și ce cuprinde lucrarea standard a lui Stoll: *Österreichisch-ungarische Pomologie* (1884).

Terenul actualei grădini botanice s'a alcătuit din 10 grădini particulare vechi¹⁾, cumpărate de Stat la 1911 și 1920, contopite abia după 1920 într'o

¹⁾ Foste proprietatea profesorului universitar Dr. Leo Davida, a comerciantului Holdampf, a episcopului unitarian Ferencz Iosif, a negustorului Krafft și a cetățenilor Lutze, Szentgyörgyi, László, Frankis, Somlyai.

unică mare grădină, cu suprafața de aproape 20 jugăre cadastrale. Aceste numeroase grădini erau pline de meri, peri, pruni, nuci, caiși, pierseci, gutâi, moșmoni și aluni, reprezentând sute de varietăți vechi și noi, indigene și străine.

Grădina botanică nu se putea organiza altfel decât sacrificând o bună parte a acestor pomi. Totuși ținând seamă de importanța mare a unor colecțiuni atât de bogate de varietăți atât pentru pomicultură dar și pentru studiile botanice propriu-zise și mai ales pentru istoria culturală a ținutului respectiv, la alcătuirea planului de organizare a noiei grădini botanice am rezervat o porțiune a grădinii, cuprinzând de pe acum o colecție frumoasă de meri bătrâni, ca secțiune pomologică. Am păstrat și în alte trei părți ale grădinii numeroase grupe de meri, care nu stăteau în calea amenajării noiei grădini ori mai adesea erau chiar deosebit de utili prin umbra pe care o ofereau grupelor sistematice sau fitogeografice respective.

În măsura necesității am mai căutat să înlocuim pomii putrezi de bătrâni cu alții tineri, reprezentând cât mai numeroase varietăți locale și străine. Am altoit o altă serie de meri. Astfel am ajuns să avem în Grădina botanică o foarte bogată colecțiune de diferite soiuri de meri, care pot servi intereselor științifice și de horticultură în largă măsură. Regretăm că a trebuit să decimăm vechiul stoc de varietăți bătrâne în urma organizării treptate a grădinii.

Pentruca această mare colecție de meri să prezinte o valoare reală științifică, am procedat înainte de toate la identificarea varietăților aflate în grădină. Această lucrare am putut-o săvârși în anii 1920—1922, în baza literaturii aflate în biblioteca Institutului Botanic, în Biblioteca Universității și în biblioteca Academiei de Agricultură din Cluj, și mai ales cu ajutorul excelentului pomolog G. Ritter¹⁾.

Merii astfel identificați au fost provăzuți cu etichete de metal în care a fost gravat numele varietății și numărul ce a primit în registrul fundamental al Grădinii.

Din merele determinate 88 varietăți au fost puse spre păstrare prin grija dlui asistent Dr. G. Bujorean, în specimene caracteristice, în formă lină, constituind o colecțiune de material comparativ foarte prețioasă, păstrată în muzeul nostru.

Grija noastră a fost încă de la început să facem cunoscută în cercuri cât mai largi bogăția mare de mere felurite, cari se cultivă în Grădina botanică și prin livezile vecinilor din Hajongart. Pentru aceea am organizat în zilele de 22 Noiembrie—4 Decembrie 1922 prima noastră expoziție de fructe, în sala de herbar a vechii clădiri din Grădină, cu concursul pomologului G. Ritter. Expoziția a cuprins 110 varietăți de mere, 25 feluri de pere și 3 varietăți de gutâi.

¹⁾ Horticultor originar din Württemberg în Germania, fost șef-horticultor și conferențiar la Academia de Agricultură din Cluj, iar după trecerea la pensie pomicultor-auxiliar diurnist câteva luni la Grădina noastră botanică și pe urmă dascăl de pomicultură la Școala inferioară săsească de agricultură din Feldioara. Mort la 1928.

La această mică expoziție am primit numeroase varietăți de mere mai ales dela Academia de Agricultură din Cluj și din alte părți ale țerii, trimise prin grija regretatului nostru pomolog D. Ștefănescu, fost inspector general al horticulturii și conferențiar de horticultură la Academia din Cluj. Ni-s'au trimis interesante mere și dela pepinierele din Rădășeni în Moldova, chiar cu descriția fructelor, pentruce mulțumim și la acest loc. Am expus cu această ocazie și varietăți țărănești primite dela corespondenții unuia dintre noi (Prof. Al. Borza), care a început pe baze largi studiul varietăților primitive locale din țară, publicând la 1922 un studiu preliminar asupra merelor dela noi, sub titlul: „Flora grădinilor țărănești române. I. Mărul (*Pyrus Malus* L.)“ în Buletinul de Informații al Grădinii bot. și al muzeului bot. dela Univ. din Cluj, vol. I (1921), p. 64—84. Numeroase varietăți țărănești au fost expuse în aproape 100 acvarele frumoase, scoase din colecția Prof. Borza. Această expoziție a fost un bun prilej pentru studii comparate asupra varietăților indigene și pentru identificarea unora din ele cu varietățile deja cunoscute și descrise în literatura pomologică.

Un colț din această expoziție cu rosturi pomologice-științifice și etnobotanice, reprezintă fig. 1 din această lucrare.

Interesul mare ce au arătat față de această expoziție publicul românesc și minoritar din Cluj și mai ales specialiștii (D. Ștefănescu, G. Ritter, B. Pater, I. Grințescu, I. Prodan, B. Török) etc. ne-a îndemnat să organizăm o a doua expoziție la 12—26 Oct. 1924, în colaborare cu despărțământul Cluj al „Astrei“, în sera No. III a Grădinii botanice, în mijlocul unui superb decor de Crisanteme.

Când a început și Societatea de Horticultură din România să organizeze marile sale expoziții horticole de toamnă în Parcul Carol din București, am fost solicitați să expunem și noi vestitele noastre colecții de mere. În 1924 am trimis o colecție de aproape 80 varietăți de mere la această expoziție, primind ca recompensă medalie de aur și diplomă.

Am mai expus la București și cu ocazia expoziției horticole a Societății din 1931, 48 varietăți, obținând și cu această ocazie medalie de aur. Un colț al standului de fructe expuse la 1931 de Grădina botanică reprezintă clișeul 2 din acest studiu (planșa I).

În anul 1932 am expus o colecție de vre-o 45 varietăți de mere (a fost an rău pentru mere) și la Expoziția-târg a agriculturii ardelene, în Cluj, obținând iarăși medalie de aur cu diplomă.

Cu ocazia studiilor noastre pomologice și a acelor etnobotanice-pomologice, precum și din prilejul expozițiilor de fructe pe care le-am aranjat am constatat, cât de mare este desorientarea nu numai a marelui public, ci și a pepinieriștilor și „specialiștilor“ în privința nomenclurii varietăților de mere, în privința celor indigene și autohtone în special și cât de mult ne lipsește o evidență enumerativă, un tablou de clasificare a merelor cultivate la noi, o descriere a raselor indigene intrate în horticultura oficială și cum nu avem

nici idee de comoară mare de varietăți țărănești, care ar putea intra în patrimoniul horticulturii științifice și a economiei naționale.

Pentru aceea am hotărât să publicăm lista varietăților de mere cultivate în Secția de pomicultură a Grădinii botanice din Cluj, precum și a acelora expuse la expozițiile noastre locale.

Scopul publicației noastre de față este deci multiplu.

a) Dăm lista varietăților de mere cultivate în Grădina noastră botanică și care servește deci ca primul ghid detaliat al unei secțiuni din noua grădină botanică.

b) Stabilim cu acest prilej o nomenclatură românească a varietăților de mere străine încetățenite nu numai în grădinile noastre, dar și în limba noastră românească; am scris deci cu ortografie fonetică românească numeroase numiri perfect asimilate de limba noastră, care trebuie însfârșit să îmbrace și veșmântul scrisului românesc.

c) Ca o contribuție la pomologia română în „statu nascendi“ publicăm aci câteva varietăți de mere locale, pentru prima oară încadrate în sistemul pomologic ale cărui baze le-au pus Diel și Lucas, precum și câteva sinonimii de rase pretinse „țărănești“ însă în realitate varietăți cunoscute în pomologia universală.

Varietățile pe care le cultivăm în Grădina botanică sunt însemnate cu un asterisc (*).

Clasificarea și identificarea acestor mere indigene ori pretinse soiuri țărănești întîmpină greutăți foarte mari.

Chiar cunoscând toate caracterele pomologice și botanice ale varietății, este adesea greu să le clasifici, împărțindu-le în sistemul zis „natural“ al lui Lucas, ce păstrează însă multă artificialitate în grupele sale, 15 la număr. Elementele așa de heterogene din grupele 13—15 vor fi grupate în viitorul sistem natural, de bună seamă, într'un număr mai mare de serii, reprezentând cercuri de adevărată afinitate. Rasselor hibride li se va da o atențiune mai mare, speciile care n'au nimic de a face cu specia *Malus silvestris* vor fi ținute la o parte.

d) Descrierea varietăților de obârșie străină n'am dat-o, nici informații ce privesc în genere valoarea lor horticolă sau comercială. Toate acestea se găsesc în pomologiile cunoscute:

Leroy, A., Dictionnaire de Pomologie. 6 vol. 1867 et sequ.

Lucas, E., Illustr. Handbuch der Obstkunde. 8 vol. 1859—69.

Oberdick, I. G., Deutschlands beste Obstsorten. 1881.

Thomas, O., Guide pratique. 1876.

Bereczki, M., Gyümölcészeti vázlatok. 4 vol. 1887—1889.

Molnár, E., Pomologie hongroise. 4 livr. 1900—1909.

Stoll, R., Österreichisch—ungarische Pomologie. 1884.

Lauche, W., Deutsche Pomologie, 6 vol. 1882.

Duhamel du Monceau, Traité des arbres fruitiers. 2 vol. 1868.

În privința fructelor endemice am procedat altfel. Publicăm aici o descripție a lor, în baza autopsiei noastre, respectiv a descrierei excelente din Molnár, Pomologie hongroise, cuprinzând atât caracterele botanice cât și cele pomologice, dând numeroasele desene originale, care reprezintă o secțiune longitudinală prin fruct. Regretăm, că scumpetea tiparului nu ne permite să publicăm acum clișee colorate.

e) Pentru horticultorul practic, care caută în această enumerație un îndreptar în alegerea celor mai recomandabile fructe, dăm și câteva note la varietățile cele mai bune care au reușit în Transilvania și în special în jurul Clujului, după experiențele de aproape un veac ale pomologilor și observațiunile noastre făcute de 14 ani în Cluj. Observăm însă, că fiecare ținut își are fructele sale speciale, care sunt mai bine adaptate climei și solului. Iar soi-

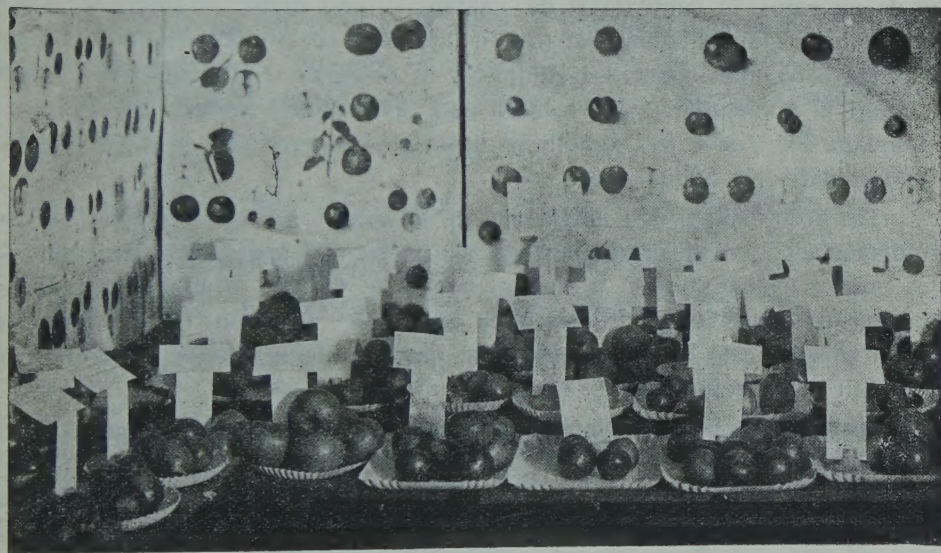

Fig. 1. Un colț al expoziției de fructe din 1922.

rile străine cer de asemenea o anumită climă, sol și expoziție, pentru a reuși perfect. Scopul lucrării de față nu poate fi să dea toate aceste informații, care se găsesc în pomologiile arătate mai sus.

Se știe de asemenea, că predilecția națională sau regională pentru anumite varietăți, precum și „moda” curentă joacă un mare rol în problema alegerii varietăților ce se plantează în grădini¹⁾.

Nici problema standardizării fructelor ce urmează a fi cultivate cu mai mult folos material și în vederea desfacerii comerciale pe piețele mari din

¹⁾ W. T. Macoun: National tastes in apples, în Ninth International Horticultural Congress Report, London 1930, p. 219—244.

țară și străinătate, nu intră de loc în cadrul preocupărilor noastre în această lucrare.

Noi, dimpotrivă, căutăm să păstrăm și să complectăm cât mai mult posibil excepțional de bogata noastră colecție, mai ales în vederea timpurilor viitoare, când în urma „standardizării” producției vor fi date uitării și vor dispărea vechile soiuri care au făcut bucuria, mulțumirea și fala grădinilor în trecutele epoci și acum au fost întrecute de varietățile moderne. Păstrăm deci o adevărată arhivă vie a istoriei noastre culturale, și considerăm chiar ca o datorie de onoare să facem aceasta în interesul științei.

f) La urmă ținem să remarcăm un fapt interesant, constatat în cursul celor 14 ani, relativ la pomii cultivați în Grădina noastră botanică. Datorită faptului că se găsesc atâtea varietăți la un loc, mai timpurii și mai târzii, indigene și străine, aduse aci din diferite pepiniere, grădina noastră a produs an de an mere, în cantitate și de calitate — ce-i drept — variabilă, dar în butul tuturor adversităților climatice a unor ani. Acest fapt este o confirmare empirică a recenteii constatări științifice, că prezența unui număr oarecare de varietăți în pometurile unei localități este avantajoasă pentru polenizarea și fecundația lor ¹⁾ și e un corectiv al lipsei de autofertilitate și a capricioasei interfertilități dela atâtea rasse.

Ca o curiozitate mai notăm aci, că în acești 14 ani de când dirijăm grădina n'am avut nicio plagă de omizi; ba mai mult, abia am reușit să descoperim o singură dată o singură omidă pe un măr al nostru, deși nu am luat măsuri deosebite pentru stârpirea lor. Acest fenomen se datorează nu numai climei locale ci desigur în mare măsură numeroaselor păsărele care trăesc în grădina botanică.

În schimb a făcut însemnate ravagii în pomii noștri puricele lănos, foarte răspândit în Hajongartul Clujului, în urma neglijenței vecinilor și a negrijei din timpul războiului (1914—1918). Au suferit însă numai varietățile străine (parmenele aurii, rețele ananas etc.). Varietățile autohtone au rezistat acestui periculos dușman al livezilor noastre, în mod strălucit.

Mai ținem să remarcăm, că desenele din acest studiu sunt făcute sub supravegherea regretatului pomolog G. Ritter. Steluțele (*) din fața numărului curent indică varietățile ce se găsesc acum în secția de Pomicultură a Grădinii Botanice din Cluj (70). Restul speciilor a fost reprezentat numai la expozițiile noastre, fie din Cluj, fie trimise din alte regiuni ale țării. Multe au fost tăiate din grădină în anii 1922—1932, în urma amenajerii celorlalte secțiuni ale Grădinii botanice.

¹⁾ Vezi mai multe comunicări făcute la Congresul IX. Internațional de Horticultură și mai ales studiul: Richard Wellington, Present status of fruit pollination studies in the United States and Canada, în Ninth International Horticultural Congress Report, London, 1930, p. 297—304.

II.

Enumerarea varietăților de mere cultivate în Grădina botanică din Cluj și a celor expuse la expozițiile organizate de ea.

Grupa I, MERE CALVILE.

* 1. **Calvile roșii de toamnă.** (Calville rouge d'automne). Orig. Franța. În jurul Orăștiei se numesc „mere sunătoare“.

Merele „pomnițe“ (= de fragi) din Vâlcele (Banabic) și jurul Clujului sunt tot varietatea aceasta, care a primit botezul românesc.

2. **Calvile de Liège.** (Calville de Liège. Lütticher Ananas Calville). Orig. Belgia.

* 3. **Calvile de Gravenstein.** (Calville de Gravenstein. Gravensteiner). Orig. Germania de Nord.

* 4. **Calvile de Cornwallis.** (Calville d'Angleterre. Cornwalliser Nelkenapfel.) Orig. Anglia. O varietate rarisimă la noi, cu cel mai delicat gust.

* 5. **Mere galbene Richard.** (Richard jaune. Gelber Richard.) Orig. Germania.

Grupa II. MERE SUNĂTOARE. (*Schlotter- oder Klapperäpfel*.)

* 6. **Mărul Prinț** (Prinzenapfel). Orig. Germania de Nord.

Obs. Merele „ciupercenești“ dela Târgu-Jiu par a ține aici.

Grupa III. MERE AURII. (*Gulderlinge*.)

* 7. **Belle fleur galbene.** (Belle fleur jaune. Gelber Bellefleur). Orig. de pe Rin.

Se pare că merele „albe“ dela Borzești (jud. Turda) sunt aceeași specie.

* 8. **Boiken.** (Pomme Boiken. Boiken Apfel). Orig. Germania (Hamburg).

9. **Regina Sofia.** (Reine Sophie. Königin Sophie). Orig. Anglia.

10. **Mărul regal de Jersey.** (Royale de Jersey. Königsapfel von Jersey).

* 11. **Pepin de Londra.** (Peppin de Londres ou Calville du roi. Londoner Peping). Orig. Anglia.

O varietate mică, verde din acest măr este numită de ungurii dela Turda „Zöld alma“ (mere verzi).

* 12. **Poinice.** (Pomme poinic. Poinic-Apfel.) (Fig. 3.)

În pomologiile străine figura ca „ponyik“, cu ortografie maghiară, ceea ce este inadmisibil, fiind vorba de un cuvânt românesc, derivat dela „poiana mică“.

O varietate autohtonă, originară din Transilvania, județul Alba.

Pom de talie mare cu ramuri întinse, coroană mare, deși rară. Frunzele ovate, ascuțite-spinoase, regulat și profund dințate, groase, pe dos tomentoase.

Fructele turtite, sferice, de-o parte mai voluminoase decât de cealaltă, având grosimea cea mai mare sub mijloc; mărimea considerabilă, până la 85 mm. în diametrul lăţimii şi 65 mm. grosime. Ochiul mic şi închis, cu sepele tomentose lanate. Cavităţea caliciului strâmtă şi profundă, adesea cu dungi proeminente.

Codiţa scurtă sau mijlocie, totdeauna lemnosă şi noduroasă la partea terminală. Cavităţea pedunculului strâmtă şi profund infundibuliformă, mai adesea cu pereţi rugini în raze.

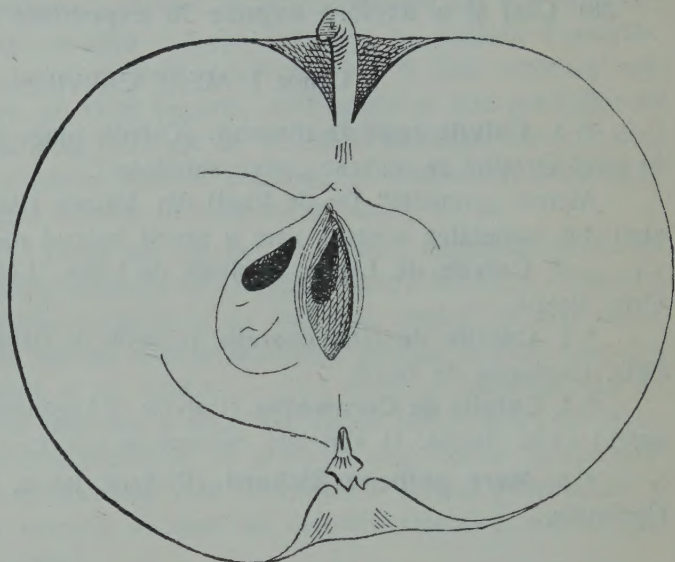

Fig. 3. Măr ponic.

Coaja fructului

groasă, netedă, galbenă-verzue, la maturitate galbenă ca lămâia, spre soare puţin roşietică-portocalie, cu puncte rari şi brune. Pulpa albă-gălbenie, uneori verzuie, compactă, fondantă, dulce-acrie, aromată, de-un gust excelent. Loja seminţelor puţin numeroase cu axa deschisă.

Maturitatea: Noembrie—Februarie, devenind mai târziu sălcii, deşi se păstrează foarte bine.

Valoarea: Sunt mere de calitate I-mă ca fructe de masă, de comerţ şi menaj.

Se cultivă cu mult succes în regiuni mai înalte, mai umede şi răcoroase.

Descrieri: Lucas, Ill. Handb. IV. 489. — Thom., Guide pract. 143. — Bereczki, Gyümölcs. Vázl. II. 106. — Molnár, Pomol. hongr. II. — Nagy, Magyarorsz. gyüm. 1. 0. — Vezi şi Borza în Bul. inf. Grăd. bot. Cluj, I. 78.

* 13. **Munteneshi.** („Muntinescu, Muntinesco, Havasi fűrtös“ la pomologii maghiari.) (Fig. 4.) Orig. Transilvania de Sud.

În judeţul Făgăraş foarte răspândite sub numirea de „sâmbătene“, dela numele comunei şi mănăstirei Sâmbăta-de-jos. Prin 1860—70 pomologii ardeleni au îmbrăţişat foarte mult cultura acestui pom, pe care Bodor Pavel îl socotea ca cel mai de seamă măr ardelean.

Pomul mare şi puternic foarte roditor. Frunzele mijlocii, ovale-ascuţite, subţiri.

Măr mai mult lungăreţ decât turtit, cu jumătăţi inegale şi adesea cu dungi întrucâtva proeminente, mai gros pe la mijloc sau ceva mai jos. Mărime

mijlocie sau și mai mic. Ochiul mic și închis. Codița scurtă sau mijlocie, subțire.

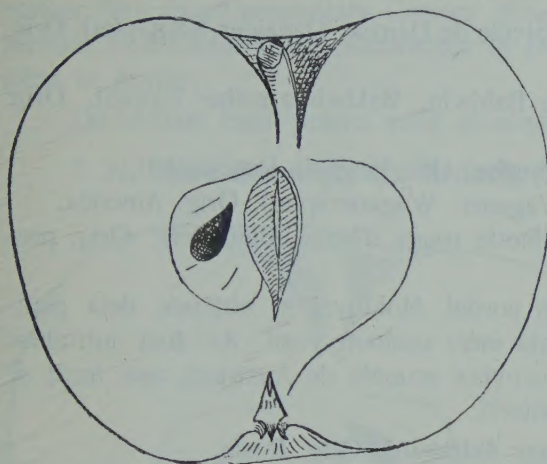

Fig. 4. Măr muntenesc.

— Vezi și Borza în Bul. inf. Grăd. bot. Cluj, I. 76—77.

* 14. **Ontario.** Orig. America.

15. **Busuiocști-turcești.** (Pommede Pazman. Gelber Pasmaner. Pomum Bosniacum. Cardinal von Pazman. Török muskotály. Pázmán alma). (Fig. 5.) Varietate indigenă ori importată pe timpul turcilor, în Ardeal și Ungaria.

Pomul de port înalt, vigoare mare, fertilitate mediocră sau slabă.

Fructul mărime mare-mediocră. Forma sferică-conică, de o parte mai ridicată, adesea cu dungi ridicate. Coloarea palidă gălbuie, pe partea soarelui

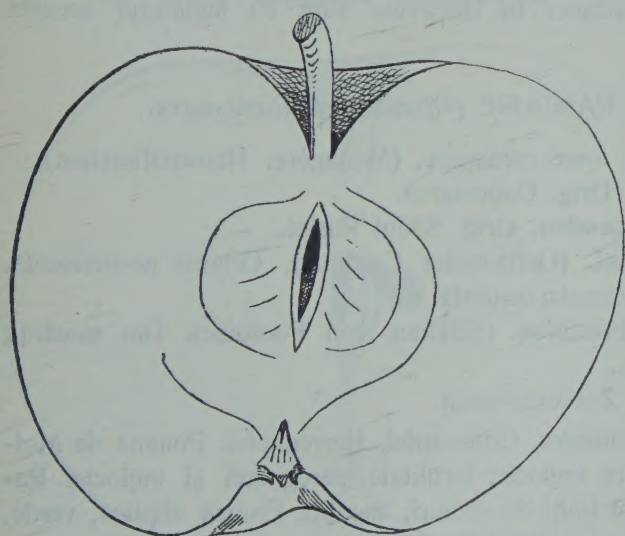

Fig. 5. Măr busuiocesc-turcesc.

Codița scurtă, subțire, lemnoasă, rar se ridică din cavitate. Maturitatea: Noembrie—Ianuarie. Fructe de comerț și de masă, calitatea a II-a. Descriere: Bereczki, Gyüm. Vázl. II. 309. — Molnár, Pomol. hongr. VIII.

Coaja subțire, netedă, verde, pe urmă galbină-verzue sau și mai deschisă, fața dinspre soare suflată puțin cu roșu. Pulpa albă sau foarte puțin gălbue ori verzue, compactă, zămoasă, dulce, fin acidulată cu aromă delicată.

Maturitatea: Noembrie—Ian.

Calitatea I-mă ca fruct de masă și menaj.

Descrierea detaliată la Bereczki, Gyümölcsész. vázl. II. 365. — Révai Nagy Lexikon, art. „alma“ cu planșă colorată.

de un roșu-spălăcit. Suprafața rar punctată, în gropița pedunculului ruginie. În jurul ochiului de asemenea. Pelița fructului de grosime mediocră, netedă, numai în cavitățile ochiului și pedunculului mai aspră. Pulpa albă-gălbuie, moale, zămoasă, dulce, cu gust slab de vin. Aromă plăcută. Camera de sămburi largă, cu puțini sămburi sănătoși. Ochiul (caliciul) închis și adânc, cavitatea puțin îndungată, conică.

Grupul IV. MERE ROȘIOARE (*Rosenäpfel*).

* 16. **Mere de Danzig.** (Calville de Danzik. Danziger Kantapfel). Orig. Germania.

17. **Baldwin.** (Pomme de Baldwin. Baldwin's rother Pippin). Orig. America.

18. **Mere roșioare De Jonghe.** (De Jonghe's Rosenapfel).

19. **Wagener.** (Pomme Wagener. Wagenerapfel). Orig. America.

* 20. **Cusinote roșii.** (Cousinotte rouge d'hiver. Blutapfel). Orig. probabil Germania.

Merele trotușe cultivate în nordul Moldovei și obținute dela pepiniera din Rădășeni sunt cu siguranță mere cusinote roșii. Au fost introduse probabil înainte cu decenii din Bucovina ocupată de Austrieci, așa încât se prezintă acum ca o varietate autohtonă.

* 21. **Astrachan roșu.** (Roter Astrakan). Orig. Rusia.

* 22. **Charlamowsky.** Orig. Rusia.

* 23. **Cellini.** Orig. Anglia.

* 24. **Clar alb.** Orig. Țerile Baltice.

* 25. **Roșu de Berna.** Orig. Elveția.

Grupa V. MERE PORUMBII (*Taubenäpfel. Pigeons*).

* 26. **Mere roșii „Jungfern“.** (Rother Jungfernapfel). Orig. probabil Bohemia.

Merele „roșii“ dela Bosanci în Bucovina sunt cu siguranță această varietate.

Grupa VI. MERE RAMBURE (*Pfundäpfel. Ramboures*).

27. **Merele bunicii,** mere menagere. (Ménagère. Hausmütterchen).

* 28. **Signe Tillisch.** Orig. Danemarca.

* 29. **Impăratul Alexandru.** Orig. Sudul Rusiei.

* 30. **Merele Cardinal.** (Geflammter Cardinal). Origina necunoscută. Cultivat din vechime în Germania centrală.

31. **Frumoase de Pontoise.** (Schöner von Pontoise). Din sămânța mărilor Impăratul Alexandru.

* 32. **Bismarck.** Din Zeelanda-nouă.

* 33. **Domnești.** (Dominiska. Götterapfel. Herrenapfel. Pomme de Moldavie). Port mijlociu, vigoare mijlocie, fertilitate neregulată și mijlocie. Ramura lungă, mugurii nu sunt lipiți de ramuri, ascuțiți. Frunza eliptică, verde, dințată, pețiolul frunzei mijlociu. Dosul frunzei alb tomentos, trădând origina de *Malus domestica*.

Fructul mare rotund-turtit. Coloarea fructului gălbuie, către soare roșietică, cu strițiuni neregulate, roșii ce adesea nu ajung până la ochiu.

Pelița groasă, unsuroasă la pipăit, pulpa albă-gălbuie, mustoasă. Gustul acrișor, fără aromă pronunțată. Camera de semințe largă. Ochiul adânc, separele închise. Pedunculul scurt. Maturitatea în Decembrie. Se păstrează foarte bine până în Aprilie.

De calitate bună pentru masă și comerț. Măr autohton românesc.

- * 34. **Mere domnești din Ardeal.** (Tanghere. Turtite dela Sibiu. Hermannstädter Tellerapfel. Magyar tányér, jeges tányér). (Fig. 6). Originar din Ardeal, probabil din jud. Alba.

Fig. 6. Mere domnești din Ardeal.

Se deosebesc de cele domnești prea puțin, prin pulpa mai moale și mai zămoasă, prin culoarea mai gălbuie a peliței.

Merele „rotilate” dela Abrud sunt acelaș fruct.

Descriere: Berecki, Gyüm. vázl. II. 237. Molnár, Pomol. hongr. IX.

35. **Mere domnești mătăsoase.** (Tanghere mătăsoase. Selymes tányér). (Fig. 7.)

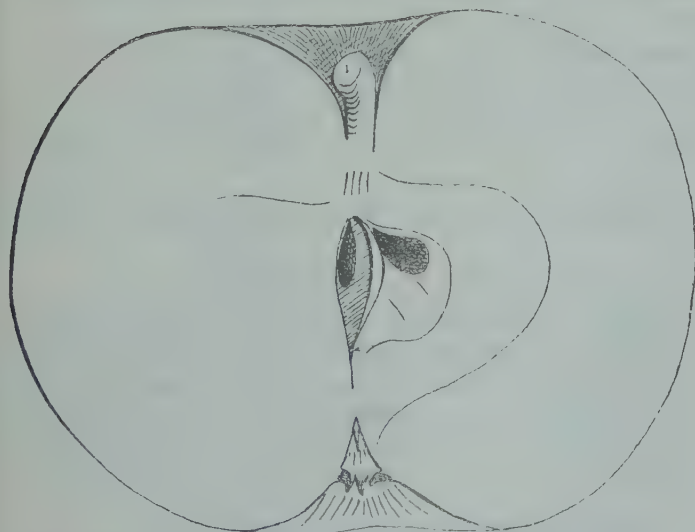

Fig. 7. Mere domnești mătăsoase.

Se deosebesc de merele precedente aproape numai prin fructele mai fine la pipăit și prin timpul maturității, care este în Noembrie și nu în Decembrie—Ianuarie. Măr autohton.

Notă. Merele acre, busuioace, buturețe și luncănești dela Abrud sunt patru varietăți de mere mari, ce par a fi indigene,

cași precedentele, și fac parte din grupul ramburelor.

Grupul VII. RAMBUR-RENETE. (*Rambour-Renetten*).

- * 36. **Renete de Canada.** (Reinette du Canada). Orig. necunoscută.
- 37. **Drap de aur.** (Drap d'or. Goldzeugapfel). Orig. Franța.

Grupul VIII. RENETE DE CEARĂ. (*Einfarbige Renetten și Wachsrenetten*).

- 38. **Pepine aurii engleze.** (Pepin d'or anglais. Englischer Goldpepping). Orig. Anglia.
- 39. **Pepine aurii germane.** (Pepin d'or allemand. Deutscher Goldpepping). Orig. Germania.
- 40. **Renete de Schönbrunn.** (Reinette de Schönbrunn. Schönbrunner Reinette). Orig. necunoscută.
- 41. **Renete Gaesdonk.** (Reinette de Gäsdonk. Gäsdonker Reinette). Orig. de pe lângă Rin.
- 42. **Oranj-pepine Dr. Selig.** (Dr. Selig Orange Peppin). Orig. Germania.
- * 43. **Renete nobile franceze.** (Reinette franche. Französische Edel-Reinette).
- 44. **Renete de Breda.** (Reinette de Bréda, Reinette von Bréda). Orig. probabil Olanda.
- * 45. **Renete de Landsberg.** (Reinette de Landsberg. Landsberger Reinette). Orig. Germania.
- * 46. **Renete ananas.** (Reinette Ananas. Ananas Reinette). Orig. afirmativ Olanda. În Transilvania poporul le numește și „mere de țitroană“.
- 47. **Renete de Luneville.** (Reinette de Luneville. Zwei Jahre dauernder Apfel). Orig. Franța.
- * 48. **Ministrul Hammerstein.** Orig. Germania.

Grupul IX. RENETE DE BORSODORF. (*Borsdorfer Renetten*).

- 49. **Renete Fromm.** (Reinette de Fromm. Fromm's Reinette). Orig. Saxonia.
 - 50. **Mașance de Stiria.** (Steirischer Winter Maschanzker. Pusztai sárga). Orig. Austria.
 - 51. **Mașance de Angeln.** (Angelner Maschanzker).
 - * 52. **Mașance nobile.** (Edelborsdorfer). Orig. Germania—Saxonia.
 - * 53. **Mașance bănățenești.** (Banater Maschanzker). Adaptate în Banat.
- Varietate locală din sudul Banatului, din fosta graniță militară, unde administrația militară de odinioară a impus cultura acestui pom. Prin culoarea mai roșie a fructului se deosebește de Nr. 50—52, a căror mutațiune o reprezintă.

Grupul X. RENETE ROȘII. (*Rote Renetten*).

- 54. **Renete Multhaupt.** (Reinette Multhaupt. Multhaupt's Carmin-Reinette). Orig. Germania.

„Merele nemțești“ din nordul Moldovei, considerate până acum ca varietate locală indigenă, nu se deosebesc prin vre'un caracter de seamă de cea-stă rassă germană. (După exemplarele primite din pepiniera statului, dela Rădășeni).

55. **Renete Focke.** (Focke's Reinette).

* 56. **Renete Schmidberger.** (Pomme Schmidberger. Schmidtberger's rothe Reinette). Orig. Austria.

* 57. **Renete Baumann.** (Reinette Baumann). Orig. Belgia.

Merele „rotate“ primite dela Vârciorova (Oltenia) sunt identice cu cea-stă varietate.

* 58. **Renetele Carmeliților.** (Reinette de Carmes. Carmeliter Reinette). Orig. Belgia.

* 59. **Jonathan.** Orig. America.

60. **Princesa Luiza.** (Prinzessin Louisenapfel).

* 61. **Parmene federale.** (Fédérale. Amerikanische Staaten-parmäne). Orig. America.

62. **Renete Dietz.** (Reinette amande. Dietzer Mandelreinette). Orig. Germania.

62. **Mere pipărate.** (Pomme poivre. Pfefferapfel. Borsosalma). (Fig 8). Pom de mărime mijlocie, de formă piramidală, de vigoare mijlocie. Rodește moderat și își scutură adesea fructele înainte de coacere. Mărimea fructului mijlocie. (6.5 cm.×6.5 cm.), forma puțin conică, regulată, uneori jumătate mai mare ca cealaltă.

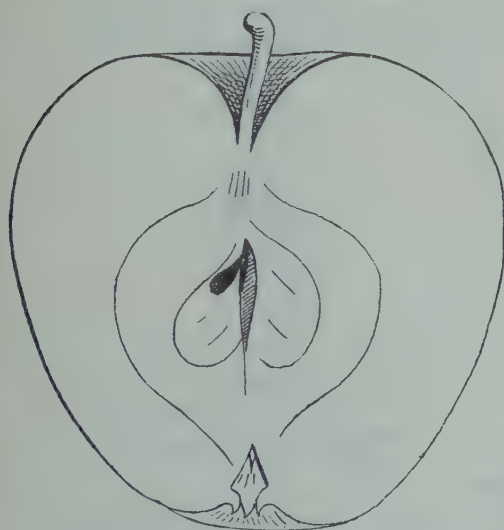

Fig. 8. Mere pipărate.

Pielea fructului subțire, puțin dură și nesclipitoare, de culoare galbenă, suflată cu un roșu palid, acoperit de striiațiuni roșii-închise. Punctuațiuni dese și de culoare cărămizie. Rugina se ivește adesea.

Pulpa gălbuie, se topește, zămoasă, dulce și de gustul vinului, foarte aromată.

Camerele semințelor la mijloc deschise, cu multe semințe.

Ochiul puțin adâncit, separele închise, cavitatea conică, adâncă.

Pedunculul scurt, subțire, măciucos la capăt.

Maturitatea: Decembrie-primăvară.

Mere de calitate a doua, de comerț și gospodărie. S'au ivit în jurul Clujului la începutul veacului trecut. Descrierea: B e r e c z k y, Gyüm. vázl. II. 261.

Grupul XI. RENETE RUGINII. (*Graue Renetten oder Lederäpfel*).

64. **Renete Damason.** (Reinette de Damason. Damason Reinette).

65. **Mere Carpentin.** (Pomme Carpentin. Carpentinapfel).

66. **Renete cenușii de Canada.** (Graue Kanada-Reinette).

* 67. **Renete de Syke-House.** (Reinette de Syke House. Englische Spital Reinette. Korodai renet). Orig. Anglia.

* 68. **Pepine Parker.** (Pepin Parker. Parker's Pepping). Orig. Anglia (?).

* 69. **Renete de Osnabrück.** (Reinette d'Osnabrück. Osnabrücker Reinette). Orig. Germania.

Merele „răpănoase“ dela Bosanci (Bucovina) sunt foarte probabil aceeaș varietate.

* 70. **Frumoase de Boskoop.** (Belle de Boskoop. Schöner von Boskoop). Orig. Olanda.

71. **Pieloase Spitz.** (Spitz Lederapfel).

72. **Mădănești.** (Mere de Mada. Pomme reinette grise de Mada. Grauerapfel von Mada. Máдай kormos). Măr originar dela Mada (jud. Hunedoara) și cultivat nu numai în Zarandul întreg ci și în restul Ardealului. Poate de origină romană, adus în Dacia, în regiunea călduroasă a văii Geoagiului de armatele și coloniștii romani. (Fig. 9.)

Pomul cu port drept, coroană globuroasă. Viguros. Rodește îmbelșugat și cu multă regularitate. Frunzele mijlocii, mai subțiri decât groase. Fructul sferic sau sferic-cilindric, mai gros la mijloc. Pedunculul scurt și subțire. Ochiul mic, închis sau semi-deschis. Coaja groasă, uscată și puțin dură la pipăit, întâi palid-verde, pe urmă vede-gălbue, puțin suflată cu roșu spre soare. Pulpa gălbue sau albă-vezue, tare, pe urmă mai mălăiață, destul de zămoasă, foarte dulce, puțin acrie, de aromă plăcută de renete. Camera semințelor cu axa aproape închisă.

Sunt mere de menaj și de comerț de calitatea a doua, rentabile pentru livezile țărănești. Se păstrează în gropi și se vând primăvara la târguri.

Descriere: Bereczki, Gyüm. vázl. II. 235 — Vezi și Borza în Bul. Grăd. bot. Cluj. I. 76.

Notă. Merele „răpoase“ dela Orăștie (jud. Hunedoara) încă sunt tot renete cenușii, puțin sălbătecite în grădinile țărănești.

Fig. 9. Mere mădănești.

Grupul XII. RENETE AURII (*Goldrenetten*).

* 73. **Renete Harbert.** (Reinette Harbert. Harbert's Reinette). Din Germania.

* 74. **Renete mari de Cassel.** (Grosse reinette de Cassel. Grosse Kasseler Reinette). Orig. Germania.

* 75. **Parmene aurii.** (Parmain dorée d'hiver. Reine des reinettes. Winter Goldparmäne). Orig. Anglia.

Numit și „șafraun dungat“ (D. I. Ștefănescu: Fructele Basarabiei, p. 27).

* 76. **Parmenele Henzen.** (Parmaine de Henzen. Henzen Parmane). Orig. Germania.

* 77. **Cox oranje.** (Orange de Cox. Cox Orangen Reinette). Orig. Anglia.

* 78. **Pepine Ribston.** (Ribston peping. Ribston Pepping). Orig. Anglia.

* 79. **Renete de Orleans.** (Reinette d'Orleans. Orleans Reinette). Orig. probabil Franța.

* 80. **Renete de Blenheim.** (Perle d'Angleterre, Goldreinette von Blenheim). Orig. Anglia.

* 81. **Renete aurii Dietz.** (Reinette dorée Dietz. Dietzer Goldreinette). Orig. Germania.

* 82. **Mere regale cu coadă scurtă.** (Courtpendu royal. Königlicher Kurzstiel). Orig. Belgia.

* 83. **Renete busuiocști.** (Reinette musquée. Muskat-Reinette). Orig. nesigură. Poate Olanda, Anglia sau Franța.

Grupul XIII. MERE VRĂSTATE (*Streiflinge*).

84. **Mere-pere.** (Pomme poire. Birnförmiger Apfel. Körtealaku alma).

85. **Mere turtite săsești.** (Tanghere negre. Schwarzer Tellerapfel. Fekete v. szász tányéralma). (Fig. 10). Varietate indigenă din Transilvania, răspândită mai ales în regiunea Bistriței.

Pomul de port înalt, coroană întinsă.

Fructul mai mare decât mediocru. Forma neregulat sferică, de-o parte mai voluminos. Culoarea verde deschisă, la maturitate palid verde. Fața însorită uneori în întregime brună-spărăcită, suflată cu roșu, adesea cu striățiuni roșietice. Punctuațiuni rare albe, pe fond roșu. Pete ruginii se găsesc numai după lovituri. Ochiul deschis sau

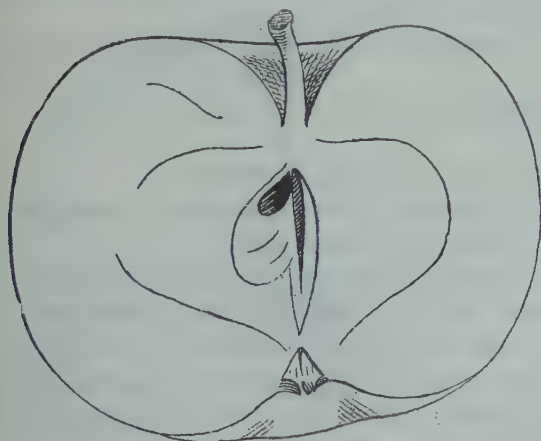

Fig. 10. Mere turtite săsești.

semiînchis, lungăreț cu sepale neregulat divergente. Cavitătea ochiului largă, profundă. Pedunculul scurt, gros sau mai subțire. Cavitătea pedunculului adâncă, la suprafață suflată cu rugină transparentă în raze. Pulpa verzie sau

albă-gălbinie, compactă, destul de tandră, foarte dulce de-o aciditate fină și de un gust plăcut aromat, mai mult sau mai puțin zămoasă. Camera de simbururi cu axă închisă, cu puține semințe brune-roșietice. Maturitatea în Ianuarie—Martie. Se ține și până în Maiu.

Fructele sunt de calitatea I-mă, de masă și de comerț.

Descripția la Bereczky, Gyüm. vázl. IV. 339 și Molnár, Pomol. hongr. X.

* 86. **Mere de Cîsnădie.** (Sächsischer Pfarrerapfel. Szászpapalma, csokros tányéralma). (Fig. 11.)

Un măr indigen foarte răspândit în regiunile locuite de sași ale Transilvaniei, descris de vechii pomologi. Dăm principalele caractere.

Pomul de port robust, cu coroană întinsă, sferică, foarte fertil. Fructul regulat, aproape sferic, puțin turtit, mărimea mijlocie sau și mai mică. Coloarea la început palid-verde, iar la plină maturitate acoperită aproape complet cu dungi roșii-întrerupte; punctuațiuni rare, dar pronunțate. Coaja subțire, netedă. Ochiul mic, închis sau semi-deschis, cavitatea lată, cu pereți puțin ondulați. Codița de lungime mediocră, subțire, cavitatea pedunculului strâmtă și destul de profundă. Pulpa gălbinie sau alb-verzuie, se topește ușor, având un gust acidulat-dulce uneori de-o aromă pronunțată. Loja cu axa deschisă. Semințele oblonge-turtite.

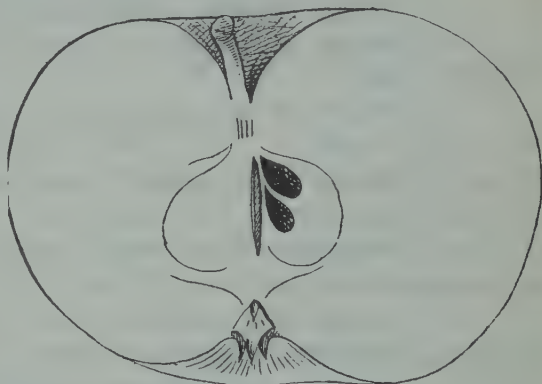

Fig. 11. Mere de Cîsnădie.

Fructe excelente de masă, dar mai puțin importante pentru comerț. Se țin până în Martie.

Descripția la Bereczky, Gyüm. vázl. II. 173. — Stoll, l. c. V, 3. — Molnár, Pomol. hongr. XI.

Merele „popești“ dela Orăștie sunt tot această varietate.

87. **Mere Geogenești.** (M. de Geoagiu. Rayé de Geoagiu. Gestreifter Gyogyer, Gyógyer Streifling). (Fig. 12). Orig. Transilvania.

Varietate foarte răspândită la munte în valea Mureșului, cursul mijlociu, dela Aiud până la Alba-Iulia, descrisă deja în pomologii. Caracterele acestei prețioase rasse neaoșe românești sunt în rezumat următoarele: Pom mare, foarte roditor; cantitățile enorme produse de acest măr se păstrează în „țarc“, în gropi până în primăvară, când se încarcă în saci și se transportă pe piețele ardelene, având mare valoare comercială.

Mărul mijlociu sau mic, lungăreț, coada lungă, ochiul semi-deschis. Coaja groasă, roșie, striată. Pulpa albă-roșietică, zămoasă, dulce-acrișoară, plăcută. Lojele tari și în raport cu mărul, mare, cu simbururi sănătoși.

Descrierea la Bereczki, Gyüm. vázl. II. 307. — Nagy, Magyarorsz. Gyüm. 19. — Vezi și Borza, în Bul. inf. Gr. bot. I. 75—76.

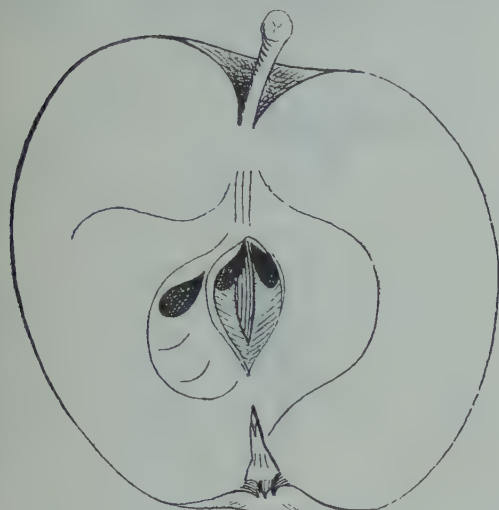

Fig. 12. Mere geogenești.

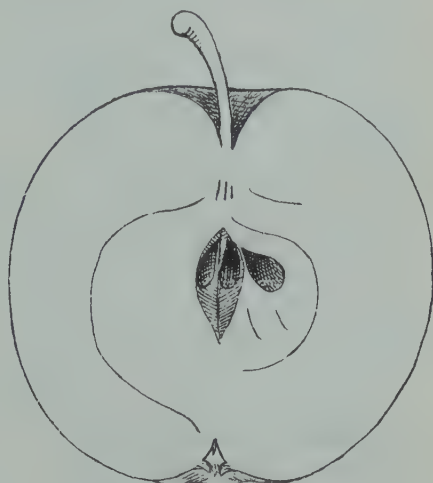

Fig. 13. Geogenești roșii.

* 88. **Mere Geogenești roșii.** (M. roșii de Geoagiu. Rose de Geoagiu. Rother Gyogyer). (Fig. 13).

Se deosebește de varietatea precedentă prin absența sau raritatea striatiunilor, având pelița în întregime roșie.

Originar din regiunea mijlocie a Mureșului. În afară de ținutul Geoagiului de sus nu crește nici rodește cu aceeași vigoare. Gustul și caracterele mărului acestuia nu sunt tipice nici la fructele crescute în Grădina botanică din Cluj.

Descrierea la Bereczki, l. c. Vezi și Borza, l. c.

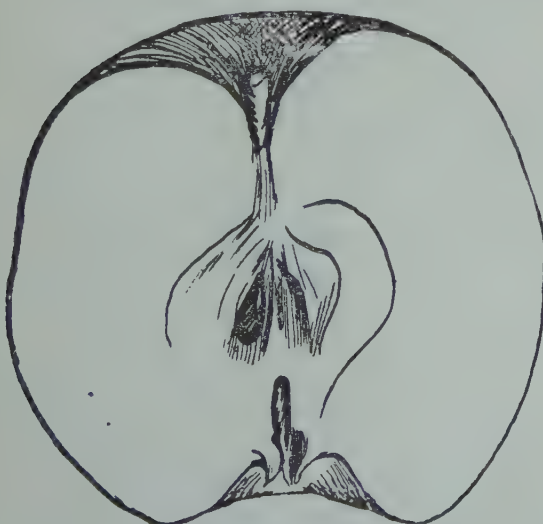

Fig. 14. Măr crețesc.

* 89. **Crețești.** (Pomme Crețesc de Roumanie). (Fig. 14). Varietatea excelentă, socotită printre cele mai bune și mai importante soiuri indigene în Muntenia și Moldova. Descriș de M. Costețchi în Bul. Agr. Vini-Hort. III. 109—112.

* 90. **Mere de Șovar.** (Sóvárer Apfel. Daru-Apfel. Sővári alma).

Pom răspândit mai vârtos în județele Sălaj, Cluj și Turda, de origină veche, endemic. G. Ritter ne-a asigurat că este o varietate deosebită de următoarea.

Portul pomului drept, coroană regulată, sferică, crește viguros și de fertilitate bună în pământ bun, puțin apăsos.

Frunzele mijlocii, pe dos mai puțin des-tomentoase, deci ține de var. *domestica*.

Fructul de mărime mijlocie. Forma conică turtită, având diametrul cel mai mare către peduncul, uneori puțin văstrat.

Pelița subțire, fină, netedă și unsuroasă. Culoarea fundamentală verde-gălbuie, către soare cu striățiuni roșii dese. Fructul este puțin ruginit lângă codiță.

Pulpa albă-verzue, fină, moale, zămoasă cu gust de vin.

Camera de simburi deschisă ori semi-deschisă; semințele brune deschise, ascuțite, Ochiul puțin adânc, cu foliole închise.

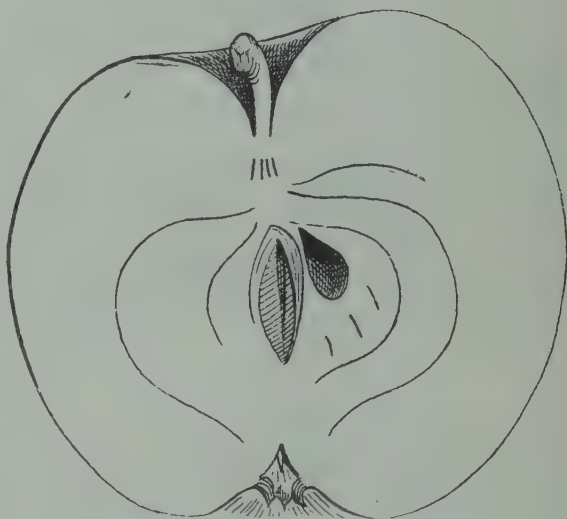

Fig. 15. Mere nobile de Șovar.

Codița scurtă (1.5 cm.), subțire și lemnoasă.

Maturitatea: Noembrie—Decembrie.

Calitatea a II-a ca fruct de masă. Pentru comerț excelentă.

* 91. **Nobile de Șovar.** (Edler Sovari-Apfel, Nemes sóvári). (Fig. 15.)

Se deosebește de rassa precedentă prin fructele mai mari și de un colorit mai roșietic.

Descriere: Bereczki, Gyüm. vázl. III. 405. — Molnár, Pomol. hongr. IV.

92. **Mere vinete.** (Țigănești, busuioace. Blauapfel. Hamvas muskotály, kék muskotály, cigányalma). (Fig. 16.)

Descris de Bereczki M. Gyüm. vázl. III. No. 135.

Pom mare, viguros, de fertilitate regulată și timpurie. Fructul sferic, turtit, mic sau mijlociu, cavitatea ochiului neînsemnată.

Groapa codiței adâncă și conică.

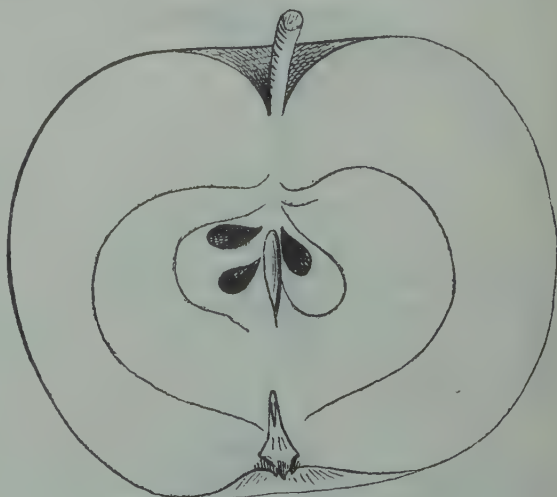

Fig. 16. Mere vinete.

Coloarea verde-gălbăie, către soare roșie-brună, cu striățiuni roșii închise; întreaga suprafață suflată cu ceară vineție.

Pulpa verzue, zămoasă, dulcie acră, mirositoare.

Camera semințelor semideschisă, cu multe semințe.

Ochiul mic, închis. Codița scurtă, subțire, lemnoasă.

Maturitatea: Octombrie—Decembrie. Trebuie cules la începutul lunii Octombrie; cade ușor.

Valoarea: Fruct de comerț; ca fruct de masă de cl. II.

93. **Mere viești.**

Exemplarele primite dela Rădașeni se deosebesc de rassa precedentă numai prin maturitatea afirmativ mai târzie. Este deci o variantă cum sunt încă zeci și zeci de slabe modificațiuni, răspândite în întreg cuprinsul țării, ce se deosebesc de merele vinete numai prin caractere puțin constante și puțin importante atât botanicește cât și din punct de vedere pomologic.

94. **Mere țigane acre.** (Echter Winter Streifling). Orig. poate Ungaria ori Austria.

Am văzut un singur exemplar dela Vârciorova. Corăspunde mărului vrăstat german descris de pomologii streini.

Obs. Merele „bomboanțe“ din Banat țin tot de grupul acesta, categoria celor văratice.

Mărul „de lângă Clocotic“ din Mahala și sudul Bucovinei este deasemenea o varietate locală făcând parte din această clasă.

* 95. **Merele Bohn.** (Grosser Bohnapfel). Orig. Germania.

Grupul XIV. MERE LUNGĂREȚE ȘI MERE ASCUȚITE. (*Spitzapfel*).

96. **Mere vărzești.** (Káposzta alma).

Varietate ce nu se poate identifica pe deplin cu soiuri streine. Descripția pe scurt a acestei varietăți:

Coloarea verzuie. Forma lungăreață, ascuțită.

Pulpa albă, puțin zămoasă, sălcie. Când se mănâncă, produce sunete asemănătoare cu acelea produse la tăerea verzei, de unde provine probabil și numele unguresc al acestui măr.

Se cultivă în regiunea Arieșului inferior ca fruct de piață nu prea prețios.

Descripția sumară în „Erd. Gazda“, V (1873), p. 405.

Merele „domnicele“ din Moldova (primite dela Rădașeni) sunt perfect identice cu această varietate.

97. **Parișe de Viena.** (Wiener Parisapfel. Bécsi páris).

Varietate veche cultivată în Transilvania.

98. **Parișe ardelenesti.** (Pomme „Paris“ rouge de Marosszék. Paris Apfel. Marosszéki piros páris). (Fig. 17). Orig. Transilvania, din regiunea Târgu-Mureșului, cultivată de secole în ținutul Mureșului superior.

Pom viguros, de înălțime mijlocie și mare, cu frunziș rar. Frunzele mici, ovale, groase.

Fructele neregulat sferice, uneori puțin conice, mai largi pe la mijlocul fructului. Mărimea mijlocie. Codița lungă, subțire, lemnoasă. Cavitătea pedonculului strâmtă și profundă, mai adesea ruginiu-obdusă. Ochiul mic și închis. Cavitătea caliciului strâmtă și puțin profundă. Coaja mărului fină, netedă, palid-verde, la maturitate palid-citrină, fața însoțită roșie; punctuațiuni galbene, dese. Pulpa galbină-alburie, în jurul lojelor cu vine verzui, compactă, dulce și acidulată, de un gust aromat pipărat. Lojele cu axa deschisă, cu semințe mici.

Mature din Decembrie până prin Aprilie.

Valoarea economică: Fructe de masă și piață de cl I.

Discripțiune: Leroy, l. c. IV, 526. — Bereczki, Gyüm. vázl. II, 299. — Molnár, Pomol. hongr. XII.

* 99. **Parișe coadeșe.** (Langstieliger Paris. Hossuszáru páris).

Se deosebește de no. 93 prin pedunculul mai lung, forma mai rotundă și culoarea mai roșietică.

Din această pricină uneori a fost trecut în clasa merelor aurii.

100. **Mere fără nume.** Seamănă mult cu precedentele. Se cultivă mult în nordul Moldovei.

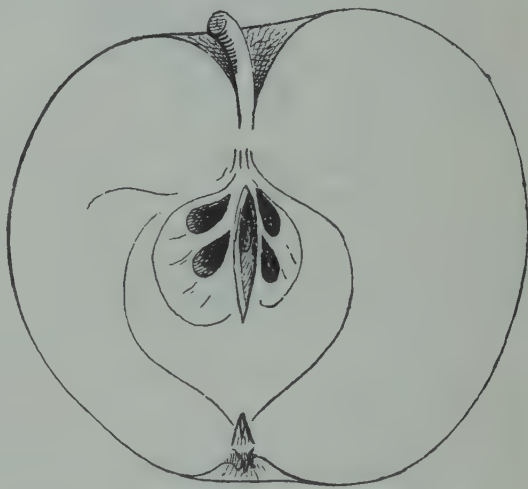

Fig. 17. Parișe ardelenesti.

Grupul XV. MERE TURTITE. (*Plattäpfel*).

* 101. **Roșii de Stettin.** (Rouge de Stettin, Roter Stettiner. Török Bálint). Orig. Germania.

102. **Golden noble.** (Golden noble, Gelber Edelapfel). Orig. Anglia.

103. **Clironomul Rudolf.** (Kronprinz Rudolf). Orig. Austria.

104. **Tafete albe.** (Taffetas blanc. Weisser Winter Taffetapfel). Cult. în Austria.

105. **Mere Bánffy.** (Pomme de Bánffy, Paul Bánffy's Apfel. Bánffy Pál almája. Zentelki magonc). (Fig. 18). Bodor Pál în Erd. Gazda, 1884, p. 3—4.

Găsit în județul de odinioară Crasna, poate pela Huedin, este acum răspândit și prin județul Cojocna, prin locuri mai umede.

Pomul este mare, rodește curând și îmbelșugat. Frunzele sunt mari și groase.

Mărul este sferic-turtit, aproape oval-turtit, cu jumătăți inegale. Codița scurtă, subțire. Ochiul mic și închis. Coaja subțire, tenace, la pipăit unsuroasă, puțin lucitoare, la început verde-deschisă, mai târziu chiar gălbue, laturea în-

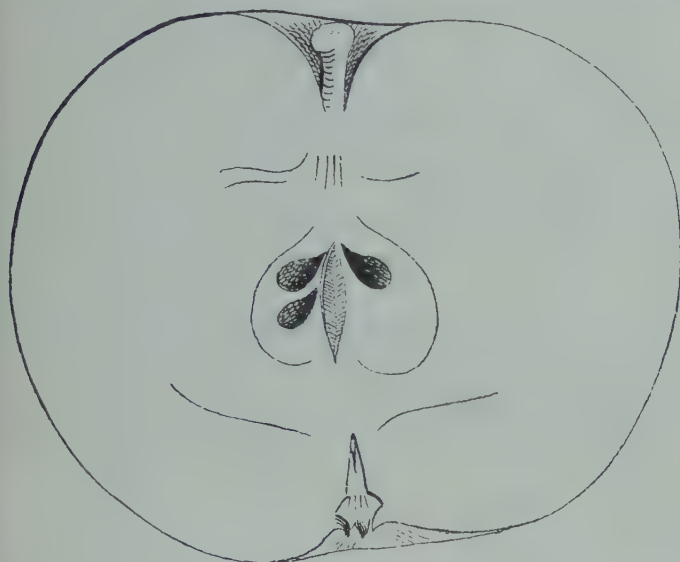

Fig. 18. Mere Bánffy.

je și ti“ dela Abrud seamănă foarte mult, dacă nu sunt chiar identice cu acest soi.

* 106. **Pătule.** (Batule. Pomme Batul, pomme de Transylvanie. Battullenapfel. Batul alma). (Fig. 19). Originar din regiunea Mureșului în Transilvania, primind numele dela

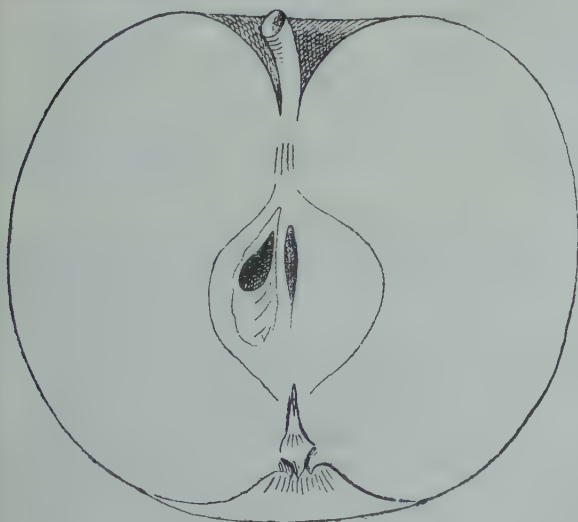

Fig. 19. Mere pătule.

ramuri lănoși. Frunzele mijlocii, subțiri, rotunde-eliptice, neregulat și măruntdințate, pe dos fin-pâsloase.

sorită suflată cu roșu. Pete ruginii sunt rare. Pulpa verde-alburie, compactă, zămoasă, dulce, fin-acrie, cu un gust plăcut, puțin aromat. Camera cu axa deschisă, având simburii numeroși. Fructele sunt deplin mature prin Ianuarie și se păstrează până prin Maiu.

Sunt fructe de masă de calitate a doua, însă foarte bune pentru menaj.

Obs. Merele „blăjești“ dela Abrud seamănă foarte mult, dacă nu sunt chiar identice cu acest soi.

Literatură: Leroy, Dict. III, 92. — Lucas, III. Handb. IV, 559. — Bereczki, Gyüm. vázl. II, 295. — Molnár, Pomol. hongr. I. 1. — Borza în Bul. inf. Gr. bot. I. 77—78.

Pom puternic, mijlociu sau mare, cu coroană sferică sau puțin conică. Vergelele anuale, rar lănoase, drepte și destul de lungi. Mugurii de

Fructul sferic, puțin turtit, mai gros pe la mijloc, de mărime mijlocie. Ochiul mai adesea mic și închis; cavitatea largă și puțin profundă. Pedunculul scurt, lemnos și nu se ridică din cavitate, care este profundă și strâmtă, ruginie sau verde chiar și la maturitate.

Coaja netedă, lucie, palid-verde, la maturitate galbenă ca paele. La o rasă rămâne mai mult verde. Fața însoțită nuanțată în roș-carmin, cu punctuațiuni rare brune.

Pulpa albă, fină, compactă, întâi zămoasă și crocantă, mai apoi fondantă, plăcut dulce-acră, înviorătoare, puțin aromată. Lojele cu axă închisă, cu puține semințe.

Maturitatea: Decembrie—Februarie. Valoarea pătulelor: fructe de masă de calitate întâie și totașa și de piață. Se păstrează excelent și se transportă ușor.

Molnár, după care am dat în parte această descripție, remarcă pe drept, că acest pom rezistă foarte bine boalelor criptogamice și chiar purecilor lănoși, rodește îmbelșugat, rezistă și înghețurilor târzii.

* 107. **Șiculane.** (Pomme de Sikula. Sikulaer Apfel. Sikulai alma, dar și Szekler-apfel!).

Bereczki, Gyüm. vázl. I, 365. — Molnár, Pomol. hongr. III. — Thomas, Guide, 130.

Enumerate de unii și printre rambur-renete, aceste mere, originale din jurul Aradului sunt o varietate remarcabilă.

Pom mijlociu. Fructele conice-sferoide, nesimetrice, mai groase din jos de mijloc. Mărimea mijlocie, foarte variabilă. Coaja netedă, nelucitoare, la început verzuie, apoi cu fond auriu, acoperit de striațiuni roșii ca sângele alternând cu altele mai întunecate. Ochiul închis, cavitatea strâmtă. Pedunculul de grosime mijlocie și scurt, cu cavitate largă. Pulpa albă-gălbenie, moale și zămoasă, agreabil dulce-acrișoară, neparflată. Lojile cu axă semi-deschisă.

Maturitatea: Decembrie—Aprilie. Valoare comercială însemnată, fructe de masă și menaj de rangul întâi.

108. **Crăciunești.** (Pomme de Crăciunești).

Un măr indigen, cultivat în Moldova. (Exemplarele primite dela Rădășeni).

Portul pomului mijlociu, vigoare mijlocie, fertilitatea bună, dar neregulată.

Fructul de mărime mică, sferic-turtit; pelița subțire, gălbuie, cu punctuațiuni roșii, în față unsuroasă. Pulpa albă-gălbuie. Gustul dulce-acrișor, nu se topește în gură. N'are aromă. Ochiul fructului adânc, deschis. Cavitatea pedunculului puțin adâncă, codița scurtă, uneori pulpa crescută pe o latură a codiței.

Maturitatea: Noembrie—Decembrie. Fruct de comerț, se păstrează bine până în Mai.

Se aseamănă cu mărul-gutui: Quittenapfel al pomologilor germani.

**Varietăți aduse dela pepinierele Fischer—Ambrozi
(Aiud), în anul 1933 și neclasate încă.**

- * 109. **Bodola.**
- * 110. **Iacob Lebel.**
- * 111. **Chelmsford Wonder.**
- * 112. **Sercica** (pop. „sârtice“). (Szercsika). Orig. Iugoslavia—Croatia.
- * 113. **Trainice Gustav.** (Gustav's Dauerapfel).
- * 114. **Eve.**
- * 115. **Geheimrat Dr. Oldenburg.**
- * 116. **Renete Reder aurii.**
- * 117. **Lord Suffield.**
- * 118. **Untoase.**
- * 119. **Budai Domokos.**
- * 120. **Roze de Virginia.**
- * 121. **Jubilare regești.** (Jubileum Royal).

RÉSUMÉ:

Die Apfelsorten des Botanischen Gartens von Cluj.

Der neue Botanische Garten der Universität in Cluj wurde seit dem Jahre 1920 auf einem hügeligen Terrain oberhalb der Stadt (382—415 m. über d. M.) angelegt, der aus etwa 10 Privatgärten in den Jahren 1911 und 1920 angekauft wurde. Da sowohl die Lage als auch das Waldklima sehr günstig war, wurden hier von altersher schon viele Obstbäume, besonders Apfelbäume, kultiviert. Da sie ein prachtvolles Sortiment von alten einheimischen und ausländischen Varietäten darstellten, wurde der Plan des neuen Botanischen Gartens in der Weise zusammengestellt, dass eine Pomologische Section beibehalten wurde, besonders reich an einheimischen Sorten. Auch an 3—4 anderen Stellen des Gartens wurden provisorisch kleinere Gruppen von Obstbäumen belassen, wo sie den neuangelegten pflanzengeographischen, biologischen oder systematischen Gruppen nicht im Wege standen, sie vielmehr schützten.

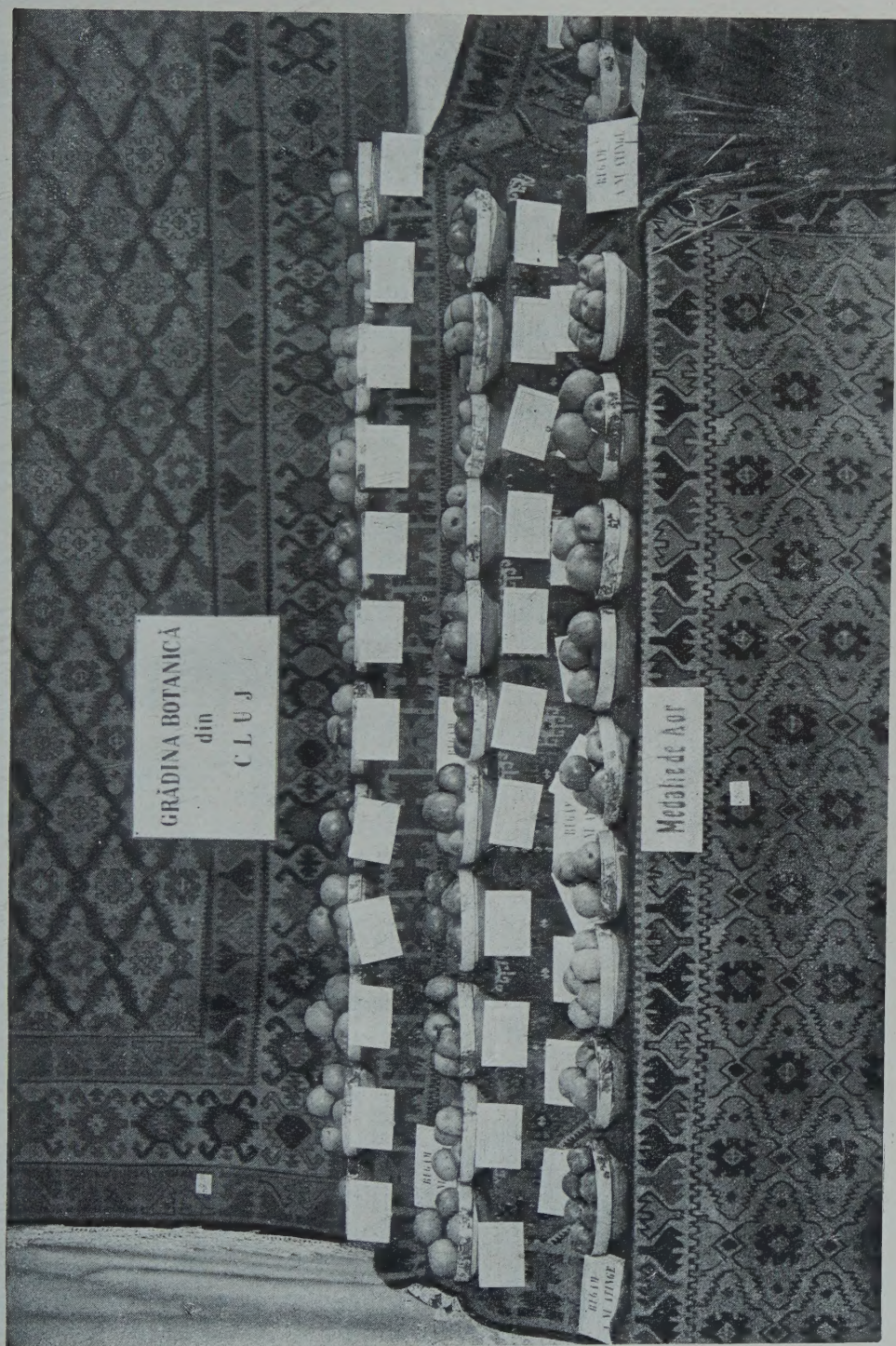
Dieses Apfelbaumsortiment wurde in den Jahren 1920—1922 unter Mitwirkung des ehemaligen Pomologen Gustav Ritter († 1928) von der hiesigen Landwirtschaftlichen Akademie bestimmt. Um die vielen Apfelsorten in weiteren Kreisen bekannt zu machen, hat der Garten schon im Jahre 1922 eine Obstausstellung organisiert, in der etwa 110 Sorten vertreten waren. Dabei wurden aus verschiedenen Gegenden des Landes auch primitive einheimische

Sorten ausgestellt, nebst der Aquarell-sammlung (von A. I. Borza angelegt), die diesen noch wenig erforschten ethnobotanischen Schatz der Rumänen, darstellt (siehe Borza, La flore des jardins des paysans roumains in Bul. du Jard. bot. Cluj, I, p. 64—86).

In den Jahren 1924, 1931 u. 1932 nahmen wir auch an anderen Obstausstellungen teil, und zwar: in Cluj und an den Herbstausstellungen des Rumänischen Gartenbauvereins in Bukarest.

Vorliegende Arbeit gibt eine Aufzählung der im Botanischen Garten von Cluj kultivierten und in seinen Ausstellungen vorhanden gewesenen Apfelsorten, nach dem ziemlich künstlichen System von Diel und Lukas. Die im Garten vorhandenen Sorten sind mit einem Sternchen (*) bezeichnet. Von der pomologisch hervorragenden endemischen Obstsorten Rumäniens geben wir eine Beschreibung nebst einer Abbildung im Durchschnitt. Von den fremdländischen Sorten geben wir nur die bekanntesten französischen oder deutschen Namen und den Abstammungsort, nach den litterarischen Angaben.

Der Hauptzweck der Aufzählung ist a) einen Katalog des Obstkulturreviere des Botanischen Gartens zu geben, b) die rumänische Nomenclatur der Apfelsorten zu fixieren, c) die einheimischen wertvollen Sorten zu beschreiben, d) bisher unbekannte „Bauernsorten“ zu identifizieren,

O parte din standul Grădinii botanice la Expoziția din București, 1931.

